

Az aratók Jézust hívják

Horvát népszokások

A mag (búza, árpa, rozs, zab) halálának és újjászületésének megrendítő ceremóniája az ógörög Dionüszossal került kapcsolatba, akinek halálakor és feltámadásakor a misztériu-mok részvevői nevében szólítva hívták magukhoz istenüket. A Dráva menti (somogyi) horvátok és a hercegszántói (bácskai) horvát aratók az aratás végeztével Jézus nevét kiáltották. A búzakaralász Ozirisz emblémája volt, haláláé és feltámadásáé, amelynek párhuzamait a hazai horvátok is megőrizték. Jézus halálának felmagasztalását Szent János jelenti be a búzakaralász szimbólumát felhasználva (János 12, 23-25).

Az aratást letérdelve, a közös ima elmondásával kezdték meg a magyarok, baranyai sokácok, és más horvát népcsoportok aratói, valójában, mintha szertaráson vennének részt.

A göcseji, hegyháti magyarok az aratás befejeztével elkészült kévét Jézus kévénak nevezik, hasonlóan a hercegszántói sokácokhoz, valamint a hazai Dráva menti horvátokhoz. Ez utóbbiak – a lakócsai horvátok – az utolsó aratási kévét nagyobbra készítették, úgy hogy a kalászok egyik fele egyik irányba nézett, míg a másik fele a másikba. Az aratóeszközöket – sarlókat és a kaszát – abba belevágták, ám előtte egy búzakaralászból kinőtt három kalászt piros színű pamutszállal átkötve ráhelyezték, majd a kalászokat hazahozták és a szoba sarkában lévő Jézus kép keretébe tűzték, illetve a fából faragott Krisztus-kereszthez kötötték. A következő vetés elérékéig ott tartották, majd a belőle nyert magvakat a többi búzakaralással összekeverve vetették el.

Az aratás végeztével, a búzakaralász halálát követően a Jézus-kéve is meghal. Az aratók a halál ceremóniáját letérdelve, közös ima elmondásával érzékeltetik, majd a Jézus kévét háromszor a levegőbe emelve „Jézus, Jézus, Jézus!” kiáltással magukhoz hívják Krisztust, miként tették azt a görög dionüszoszi kultusz résztvevői.

Az aratási szokásokban a termékenyre forduló életnek a halál fölötti győzelme nyilvánul meg: az élet színeit jelképező piros pamutszál, s a hármas búzakaralászból, melynek magvaiból új élet, bőséges termés sarjad.

Az új élet már a learatott búzamezőn is megnyilvánul a dusnoki rác-horvátok legendáiban. Máriának – a kised Jézus szoptatásakor – teje a földre csöppenne fehér foltot hagy a tarlón. A Szent Család üldözői elől menedéket egy búzavető földjén talál a magyar mondák szerint. A szántó-vető még csak nem is végez a vetéssel, mire az üldözők oda érnek, ám addigra az elvetett búza – isteni csoda folytán – megnő és beérik.

A magyarok és a horvátok mondáikban Jézust Szent Péter társaságában gyakran a búzamezőben jelenítik meg. A búzavetéssel és a búzatermészel áll kapcsolatban a Mester, aki akkor is hoz termést, ha nincs eső. A hazai horvátok (baranyai bosnyákok és a Dráva mellett élők) Jézust és Pétert a szorgos aratólánnyal és a lusta juhászbojtárral hozzák kapcsolatba, valamint a kenyeret sütő asszonnyal, aki a visszatérő vándoroknak nem kíván adni a frissen sült kenyérből, hanem a

dagasztóteknő alá bújik inkább, ám gonoszságáért Jézus teknősbékává változtatja. A Dráva menti Potonyban lejegyzett horvát legenda elbeszéli Jézus megmenekülését. Jézus üldözői elől egy rétestésztát nyújtó asszonytól kér menedéket. Az asszony az asztal alá bújtatja. Jézus közben csodát tesz, ugyanis az addig kinyújthatatlan rétestészta leér egészen a földig, így eltakarja az asztal alatt lévőket.

Adalékként mondjuk el, hogy a búzaszemen a magyarok, a bácskai bunyevácok és a Dráva menti horvátok Jézus képét vélik felismerni, hasonlóan az egyiptomi népekhez, akik Ozirisz jeleként a búzakaralászt tekintették. A hármas kalász, Jézus szent képe mellé kerülve, annak jelképévé válik.

Jézus tehát maga az élet.

